

Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Förebyggande arbete, insatser för tidig upptäckt

Datum: 2025-07-01

Indikatoruppgifter

Indikatornamn:	Förebyggande arbete, insatser för tidig upptäckt
Indikatoransvarig myndighet/organisation:	Folkhälsomyndigheten
Indikatortyp:	Processindikator
Redovisningsnivå:	Riket, Län, Kommun, Stadsdel

Källa

Namn på undersökning:	Länsrapportens undersökning ANDTS
Ansvarig myndighet/organisation:	Folkhälsomyndigheten

Beskrivning av register/undersökning:

Länsrapportens undersökning är namnet på en årlig undersökning och resultatsammanställning som beskriver kommunernas och länsstyrelsernas arbete med tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen samt övrigt ANDTS-förebyggande arbete på regional och lokal nivå. Syftet med undersökningen är att ta fram underlag för uppföljning av den nationella politiken på områdena för alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar.

Resultat från undersökningen utgör underlag för regeringens prioriteringar och beslut på ANDTS-området. Länsrapportens undersökning är också ett instrument för kunskapsstyrning, och kan fungera som ett verktyg för uppföljning, planering och utveckling av arbetet på den regionala och lokala nivån. Mellan år 2001 och 2013 ansvarade Statens folkhälsoinstitut för undersökningen. Sedan år 2014 ansvarar Folkhälsomyndigheten för genomförandet av Länsrapportens undersökning.

Undersökningen omfattar ett antal webbaserade delenkäter, och är en så kallad totalundersökning då alla länsstyrelser och kommuner inbjuds att delta. Därutöver ingår också stadsdelarna i Stockholms stad. År 2016–2020 bestod Länsrapportens undersökning ANDT av tre delenkäter från vilka data redovisas i Indikatorlabbet. Dessa delenkäter är kommunernas ANDT-förebyggande arbete, storstadskommunernas ANDT-förebyggande samt stadsdelarnas ANDT-förebyggande arbete. Från och med år 2021 ingår området spel om pengar i enkäterna och med det tillägget avses nu ANDTS-förebyggande arbete.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Indikatorn avser om kommunen/stadsdelen bedrev riktade insatser för tidig upptäckt i det hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbetet. För en mer utförlig beskrivning av indikatorn se 'Indikatorbeskrivning'.

Specifisering av variabler:

Indikatorn bygger på enkätfrågan:

'På vilket/vilka sätt bedrevs hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbete inom kommunen under [aktuellt år]? Uppge de alternativ som detta arbete omfattade rörande insatser för tidig upptäckt.' * Svartalternativ: I enkäten ges sju svartalternativ (flera kan väljas).

Indikatorn är uppdelad i nio segment: ett för varje svartalternativ. Segmenten och svartalternativen som dessa avser beskrivs nedan.

Segment: Orosanmälan inkluderar uppföljning och återkoppling Svartalternativ: kommunen har en rutin för orosanmälan vilken inkluderar uppföljning och återkoppling

Segment: Samverkan för tidig upptäckt dopningsmedel Svartalternativ: insatser som bygger på samverkan (polis, öppenvård, socialtjänst och föräldrar) kopplade till tidig upptäckt av användning av dopningsmedel bland unga/unga vuxna

Segment: Samverkan för tidig upptäckt narkotikaanvändning Svartalternativ: insatser som bygger på samverkan (polis, öppenvård, socialtjänst och föräldrar) kopplade till tidig upptäckt av narkotikaanvändning bland unga/unga vuxna

Segment: Samverkan arbetslivet tidig upptäckt riskbruk alkohol, narkotikabruk, spelproblem Svartalternativ: insatser som bygger på samverkan med arbetslivet kopplade till tidig upptäckt av riskbruk av alkohol, bruk av narkotika och problem med spel om pengar

Segment: Samverkan för tidig upptäckt riskbruk i trafiken Svartalternativ: insatser som bygger på samverkan (polis, öppenvård, socialtjänst) kopplade till tidig upptäckt av riskbruk av alkohol eller narkotika med trafiken som arena

Segment: Socialtjänst tidig upptäckt av riskbruk alkohol Svartalternativ: insatser inom socialtjänst kopplade till tidig upptäckt av riskbruk av alkohol

Segment: Utbildning personal kopplat till tidig upptäckt Svartalternativ: utbildning av kommunal personal som möter barn och ungdomar, kopplat till tidig upptäckt

Segment: Samverkan för tidig upptäckt problem med spel om pengar Svartalternativ: insatser som bygger på samverkan (öppenvård, socialtjänst, skola och föräldrar) kopplade till tidigt upptäckt av problem med spel om pengar bland unga/unga vuxna

Segment: Socialtjänst tidig upptäckt av problem med spel om pengar Svartalternativ: insatser inom socialtjänst kopplade till tidig upptäckt av problem med spel om pengar

- Frågeformuleringen är hämtad från kommunenkäten, se motsvarande frågor i respektive delenkät för storstadskommuner och stadsdelar.

Beskrivning av beräkning:

Indikatorn rapporteras per kalenderår och redovisas på riks-, läns- och kommun/stadsdelsnivå.

På kommun/stadsdelsnivå redovisas en etta (1) om kommunen/stadsdelen har angett svartalternativet som motsvarar segmentet. På riks- och länsnivå redovisas resultaten som antal kommuner (exklusive stadsdelar) som angett svartalternativet som motsvarar segmentet.

Svarsfrekvens:

Delenkät: ‘Kommunernas ANDTS-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2021 (93 %), 2022 (88%), 2023 (88%), 2024 (87%)

Delenkät: ‘Storstadskommunernas ANDTS-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2021 (100 %), 2022 (100%), 2023 (100%), 2024 (100%)

Delenkät: ‘Stadsdelarnas ANDTS-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2021 (92 %), 2022 (93%), 2023 (90 %), 2024 (75%)

2016–2020 Data för åren 2016–2020 är hämtade från:

Delenkät: ‘Kommunernas ANDT-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2016 (94 %), 2017 (93 %), 2018 (96 %), 2019 (93 %), 2020 (92 %) Enkäten besvaras av 288 kommuner, vilket är samtliga kommuner i landet exklusive storstadskommunerna Göteborg och Stockholm.

Delenkät: ‘Storstadskommunernas ANDT-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2016 (100 %), 2017 (100 %), 2018 (100 %), 2019 (100 %), 2020 (100 %) Enkäten besvaras av storstadskommunerna Göteborg och Stockholm. Malmö svarade på denna enkät år 2016–2017 för att sedan år 2018 gå över till att besvara delenkäten om ‘Kommunernas ANDT-förebyggande arbete’.

Delenkät: ‘Stadsdelarnas ANDT-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2016 (86 %), 2017 (48 %), 2018 (100 %), 2019 (100 %), 2020 (96 %) Enkäten besvaras av stadsdelarna i Göteborg och Stockholm. Åren 2016 och 2017 besvarade även Malmös stadsdelar denna enkät.

2011–2015 Data för åren 2011–2015 är hämtade från Länsrapportens delenkät: ‘Kommunernas ANDT-förebyggande arbete’. Total svarsfrekvens: 2011 (97 %), 2012 (95 %), 2013 (93 %), 2014 (95 %), 2015 (88 %)

Jämförbarhet över tid

Indikatorn är jämförbar över tid. Segmenten ‘Samverkan för tidig upptäckt narkotikaanvändning’ och ‘Samverkan för tidig upptäckt dopningsmedel’ har data från och med år 2011 medan övriga segment är nya från och med år 2016 eller 2021.

Under verksamhetsåret 2023 förändrade Stockholms stad sina stadsdelsområden, då staden gick från fjorton till elva stadsdelsområden. Det innebär att uppgifter från och med 2023 redovisas för elva stadsdelsområden. Jämförbarheten mellan uppgifter före och efter 2022, för dessa elva stadsdelsområden, måste därför göras med försiktighet då verksamhet från tidigare stadsdelsområden år 2023 adderades till vissa av de nu befintliga.

Utvecklingsarbete

Folkhälsomyndigheten ser årligen över frågorna i undersökningens delenkäter och reviderar vid behov frågeunderlaget. Detta arbete sker i dialog med länsstyrelser och i samråd med SKR. Vid väsentliga förändringar i den nationella politiken på området, inklusive förändringar i lagstiftning, gör Folkhälsomyndigheten en översyn och genomför vid behov mer omfattande revideringar för att möjliggöra en god uppföljning. Men för övrigt görs bara mindre förändringar av frågeunderlaget för att data ska vara jämförbara över tid. För mer information se <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/lansrapportens-undersokning/>